

केंद्रीय विद्यालय संगठन लखनऊ संभाग
प्री बोर्ड परीक्षा सत्र 2025-26(Set-2)
कक्षा- 10
विषय- संस्कृत (119) (अंक योजना)

समय:- 3 होरा

पूर्णांक:-80

खंड "क" अपठित अवबोधनम्		
1.	अधोलिखितम् गद्यांशम् पठित्वाप्रदत्त प्रश्नान् उत्तरत-	10
	(अ) एकपदेन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) सुख-समृद्धिम् (ii) एवरेष्टशिखरम् (iii) अन्तरिक्षं	1×2=2
	(आ) पूर्णवाक्येन उत्तरत। (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) देशसेवया समाजसेवया च पुरुषार्थिभिः उल्लेखनीयानि कार्याणि कृतानि। (ii) पुरुषार्थिनां कृते अस्माकम् इतिहासे गौरवगानं विद्यते। (iii) पुरुषार्थिनः एव जीवने सफलता प्राप्नुवन्ति।	2×2=4
	(इ) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत। (द्वित्रिशब्दात्मक-वाक्यम्)	1×1=1
	पुरुषार्थम् (छात्रस्य उत्तरं दृष्ट्वा छात्र हिताय समुचितः निर्णयः करणीयः) (ई) यथानिर्देशम् उत्तरत। (केवलं प्रश्नत्रयम्) (i) (क) नरः (ii) (ग) सफलता (iii) (क) नरः (iv) (क) उल्लेखनीयानि	1×3=3
रवण्डः – 'रव' (रचनात्मक-कार्यम्) (अंक : 15)		
2	विदेश भ्रमणं प्रति पितरं लिखितम् अधः पत्रं मञ्जूषापद सहायतया पूरयित्वा पुनः लिखत। (i) सादरं, (ii) कुशलिनः, (iii) एकादश्यां, (iv) स्वमित्रेण, (v) अमेरिका-देशम्, (vi) दर्शनीय स्थलानि, (vii) रेलयानेन, (viii) जागरूकाः, (ix) अवकरपात्रे, (x) सुपुत्रः	1/2×10=5

3	चित्रं दृष्ट्वा मञ्जूषायां प्रदत्तशब्दानां सहायतया पञ्चवाक्यानि संस्कृतेन लिखत- स्वविवेकानुसारं अथवा अस्माकं विद्यालयः" इति विषयम् अधिकृत्य संस्कृतभाषायाम् अनुच्छेदं लिखत । सहायतार्थं पदानि मञ्जूषायां दत्तानि सन्ति । स्वविवेकानुसारं	1x5=5
4	मञ्जूषाप्रदत्तपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा अधोलिखितसंवादं पुनः लिखत - वेदिका -(i) पितामहि ! अद्य प्रातरेव भवती कुत्र गन्तुं सज्जिता अस्ति । बेदिका- (ii) तत्र रविवासरे किं किं भवति । वेदिका- (iii) आर्य समाज मन्दिरे के भजनं गायन्ति प्रवचनं च कुर्वन्ति । वेदिका-पितामहि ! (iv) किं कदापि तत्र भजनोपदेशम् अपि भवति । वेदिका-(v) किं कदापि तत्र भजनोपदेशम् अपि भवति । अथवा मञ्जूषाप्रदत्तपदैः रिक्तस्थानानि पूरयित्वा अधोलिखितां कथां पुनः लिखत - (i) दशरथः, (ii)ज्येष्ठः, (iii)नेहः, (iv)राज्यः, (v)विश्वामित्रः,(vi)रक्षायै, (vii)सीतया, (viii)रावणम्, (ix)भरतः, (x)दृष्ट्वा	1x5=5
खण्डः – 'ग' (अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्) (अंक : 25)		
5	अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां सन्धिं सन्धिच्छेदं वा कुरुत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (i) पुस्तके+अस्मिन् (ii) एतन्न (iii) वाक् +मूला (iv) सर्वस्तरतु (v) तत् + श्लोकं	1x4=4

6	अधोलिखितेषु वाक्येषु रेखाङ्कितपदानां समासं विग्रहं वा प्रदत्तविकल्पेभ्यः चित्वा लिखत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (i) (ख) शुष्ककण्ठः (ii)(क) विघ्नानाम् अभावः (iii) (क) नारदः च व्यासः च (iv) (घ) ज्ञानेन वृद्धः 3-+ (v) (ख) मदेन उद्धताः	1x4=4
7	अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रकृतिप्रत्ययौ संयोज्य विभज्य वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत- (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (i) (ग) दक्षता (ii) (क) घन + त्व (iii) (ग) पवित्रा (iv) (क) शक्तिमान् (v) (क) नर्तक + डीप्	1x4=4
8	अधोलिखितानां वाक्यानां वाच्यपरिवर्तनं कृत्वा उचितम् उत्तरं विकल्पेभ्यः चित्वा लिखत। (केवलं प्रश्नत्रयम्) (i) (क) विद्यया विनयः दीयते। (ii) (ख) शिशुः पुस्तकं पठति।। (iii) (ग) सीता गीतं गायति। (iv) (ग) वृक्षः वर्धते।	1x3=3
9	अधोलिखितदिनचर्या रिक्तस्थानानि कालबोधकशब्दैः पूरयत। (केवलं प्रश्नत्रयम्) (i) सार्धं पञ्च वादने । (ii) पादोन षड् वादने (iii) षड् वादने । (iv) सपाद सप्त वादने (v) अष्ट वादने	1x3=3

	(ii) महत् (iii) यच्छति	1x2=2
14	अधोलिखितं नाट्यांशं पठित्वा प्रदत्त प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतेन लिखत अ. एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) कर्कशैः 'का का' शब्दैः (ii) काकः (iii) कृष्णवर्णः आ. पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) 'प्रभाते 'काका' ध्वनिना सुप्तान् प्रबोधयामि कर्मसु च विनियोजयामि' इति काकः वदति। (ii) काकः मेध्यम् अमेध्यं सर्वमेव भक्षयति। (iii) राजहंसः सरस्तीरे विहरति। इ. निर्देशानुसारम् उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) (i) श्रीवासुदेवः (ii) भवितुमर्हति (iii) काकः	$\frac{1}{2} \times 2 = 1$ 1x2=2 1x2=2
15	. रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत। (केवलं पञ्चप्रश्नाः) 1) कस्याः 2) कः 3) कान् 4) काः 5) केभ्यः 6) कः	1x5=5
16	मञ्जूषातः समुचित पदानि चित्वा-अधोलिखितश्लोकस्यः अन्वयं पूरयत- (i)अयम्,(ii) प्रयुक्तः,(iii) बलात्,(iv) पापम् अथवा मञ्जूषायाः साहाय्येन श्लोकस्य भावार्थं रिक्तस्थानानि पूरयित्वा पुनः लिखत। (i) त्यक्त्वा, (ii)मूर्खः, (iii)फलं, (iv)सत्यवचनानि	$\frac{1}{2} \times 4 = 2$

17	अधोलिखितवाक्येषु रेखाङ्कितपदानां प्रसङ्गानुकूलम् उचितार्थं चित्वा लिखत (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्) (i) (घ) श्रुत्वा (ii) (क) चतुर्थांशम् (iii) (ग) कथयन्ति (iv) (ख) ज्ञातुम् इच्छा (v) (क) सर्वप्रथमम्	1x4=4
18	. मञ्जूषाप्रदत्तपदानां सहायतया रिक्तस्थानानि पूरयित्वा अधोलिखित-कथाम् उत्तरपुस्तिकायां लिखत - (i) शिवीनां, (ii) दानशालाः, (iii) जनाः, (iv) नेत्रहीनयाचकस्य (v) विषण्णाः, (vi) याचकाय, (vii) त्यागवृत्तिं, (viii) सत्यपुण्यबलेन	½x8=4